

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/157/2018
Identifikačné číslo spisu: 2014200608
Dátum vydania rozhodnutia: 27.11.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:2014200608.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Eriky Čanádyovej, právnej veci žalobcu S. O. O., I. F. XX/X, XX-XXX S. F., Z. X., zastúpeného advokátkou JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, so sídlom J.M.Geremettu 146/1, Žilina, proti žalovanej Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, za účasti ďalšieho účastníka konania M. O. A., I. Z. XB/XX, XX-XXX D.-D., Z. X., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 8455-3/2014-BA zo dňa 14. marca 2014, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 14S /147/2014- 89 zo dňa 24.mája 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 14S/147/2014-89 zo dňa 24. mája 2018 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej číslo 8455-3/2014-BA zo dňa 14. marca 2014 z r u š u j e a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

Žalobcovi priznáva voči žalovanej právo na náhradu trov konania pred správnym súdom a právo na náhradu trov kasačného konania v rozsahu jednej pätiny.

Odôvodnenie

1.

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 14S/147/2014-89 zo dňa 24. mája 2018 zamietol žalobu o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovanej číslo 8455-3/2014-BA zo dňa 14. marca 2014 a nepriznal žalovanému a ďalšiemu účastníkovi M. O. A. nárok na náhradu trov konania.

2. Rozhodnutím číslo 8455-3/2014-BA zo dňa 14. marca 2014 Sociálna poisťovňa, ústredie ako odvolací orgán rozhodnutie Sociálnej poisťovne pobočka Trnava, číslo 700-0140/2011-23 z 8. septembra 2011 zmenila tak, že z výrokovej časti rozhodnutia vypustila text: „zamestnancovi O. S. O., E. XX. B. XXXX, I. XXXXX S. F., F. XX/X, Z. X. nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 9.4.2010“ a vložila text“ „zamestnancovi O. S. O., E. XX. B.C. XXXX, I. XXXXX S. F., F. XX/X, Z. X. nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 9.4.2010 podľa slovenskej legislatívy“. V ostatnom rozhodnutí potvrdila.

3. Prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava, ako orgán príslušný podľa ustanovenia §178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) rozhodol podľa §210 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v prvom stupni vo veci zamestnanca O. S. O. tak, že mu nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 08.04.2010.

4. Krajský súd preskúmal žalobou napadnuté rozhodnutie spolu s konaním ktoré mu predchádzalo a oboznámil sa s listinnými dokladmi založenými v spise. Z obsahu administratívneho spisu vyplynulo, že napadnuté rozhodnutie bolo vydané v správnom konaní, v ktorom bola u zamestnávateľa Grzegorz Jan Maliński- GM CONSULTING, vykonaná na základe signalizácie ZUS Váršava dňa 7.7.2011 kontrola , nakoľko sa jednalo o jedného zo zamestnávateľom zamestnávajúcich osoby s podozrivo nízkym príjmom a zanedbateľným pracovným úväzkom. Účelom kontroly bolo preverenie reálneho výkonu činnosti ich zamestnancov na území Slovenskej republiky. Na základe výsledkov kontroly vydala Sociálna poisťovňa pobočka Trnava rozhodnutie č. 700-0314/2011-23 z 12.9.2011, podľa ktorého zamestnancovi zamestnávateľa Grzegorz Jan Maliński- GM CONSULTING - S. O. O. nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 9.4.2010. Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca v zákonnej lehote odvolanie namietajúc porušenie jeho procesných práv v súvislosti s dokazovaním predchádzajúcim vydaním rozhodnutia tak čo sa týka jeho účasti v konaní ako aj nevysporiadanie sa s obsahom predložených dôkazov. Žalovaná ako druhostupňový správny orgán zmenila prvostupňové rozhodnutie vo výroku tak, že zamenila slová nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a v poistení v nezamestnanosti za slová nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkovo poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti. V odôvodnení uviedla, že pri určovaní uplatniteľnej legislatívy nie je rozhodujúci len status osoby ako zamestnanca, resp. samostatne zárobkovo činnnej osoby, ale j výkon činnosti. Preto je dôležité skúmať pri aplikácii osobitného pravidla, ktorého cieľom je zabezpečenie uplatniteľnej legislatívy lej jedného členského štátu, nie len status osoby, ale aj reálny výkon činnosti za účelom zamedzenia manipulácií s uplatniteľnými právnymi predpismi a ich zneužívanie v tejto oblasti.

5. Krajský súd vec po právnej stránke posúdil podľa článku 11 ods. 1, článku 13 ods. (3), článku 14 ods. 5b a článku 16 ods. 1 Nariadenia Rady (ES) č. 883/2004 a Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia základného nariadenia , ktoré v odôvodnení rozhodnutia citoval.

6. Zo skutkového stavu zisteného v preskúmvanej veci sa žalobca podľa Súdneho dvora musí fakticky považovať za osobu, ktorá podlieha právnej úprave členského štátu, kde je zamestnancom (Slovenská republika). Avšak s poukazom na čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia Súdny dvor uviedol, že na určenie rozhodnej právnej úpravy podľa článku 13 základného nariadenia sa neberú do úvahy zanedbateľné činnosti, ktorej rozsah mal poľský úrad ZUS zistiť u žalobcu v inej veci, t.j. aj u žalobcu v preskúmvanej veci. Preto pri určení rozhodnej právnej úpravy, ktorej podlieha žalobca, mala žalovaná vychádzať z článku 13 ods. (3) základného nariadenia, zohľadňujúc čl.14 ods. 5b ako aj čl. 16 vykonávacieho nariadenia. Pritom hoci sa na základné nariadenie a vykonávacie nariadenie nazerá ako na rovnocenné akty práva Únie, je nutné vykonávacie nariadenie v prípade existencie rozporov vykladať vo svetle základného nariadenia (napríklad rozsudok Súdneho dvora z 24. októbra 1996 sp. zn. C-335/95 vo veci Picard).

7. Krajský súd sa stotožnil so záverom, že ustanovenia zakotvené v čl.14 ods. 5b prvej a druhej vety vykonávacieho nariadenia do právnej úpravy vykonávacieho nariadenia explicitne zaviedli pravidlo o neposudzovaní zanedbateľných činností na účely určenia uplatniteľných právnych predpisov naprieč celým čl. 13 základného nariadenia, teda bez ohľadu na to, či ide o SZČO alebo ide o zamestnanca. Z uvedeného dôvodu potom poľský úrad ZUS pristúpil k aplikácii čl. 11 ods. 3 písm. a/ základného nariadenia na situáciu žalobcu.

8. Potom, ako sa žalobca domnieval, že jeho sociálne zabezpečenie spadá pod slovenský právny

poriadok, mal sa domáhať nápravy svojho nežiadúceho stavu na konajúcom vnútroštátnom orgáne, t.j. na poľských úradoch (Rozsudok sp. zn. 1Sžo/11/2015 zo dňa 22.8.2017).

9. Krajský súd žalobu podľa §190 SSP ako nedôvodnú zamietol.

10. V konaní úspešnej žalovanej náhradu trov konania nepriznal v súlade s ustanovením § 168 SSP, nakoľko žalovaný je orgánom štátnej správy a takému orgánu je možné priznať trovy konania len výnimočne, pričom podľa názoru krajského súdu takéto dôvody v konaní neboli.

11. Pribratému účastníkovi krajský súd nepriznal trovy konania z dôvodu, že tento si trov neuplatnil a navyše tomuto účastníkovi v konaní žiadne trov nevznikli.

II.

12. Proti rozsudku správneho súdu podala žalobca kasačnú sťažnosť z dôvodov uvedených v § 440 ods. 1 písm. g/ SSP. Rozsudok správneho súdu navrhol zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a sťažovateľovi priznať náhradu trov kasačného konania.

13. V odôvodnení kasačnej sťažnosti podrobne poukázal na v žalobe namietané neprimerané použitie čl. 11 ods. 2 písm. a/ základného nariadenia a na spochybňovanie pracovnej zmluvy. Podľa názoru sťažovateľa uvedený článok základného nariadenia nebol aplikovaný na prejednávajúcu vec, nakoľko sťažovateľ nevykonával len prácu na vlastný účet v Poľsku, ale aj závislú prácu ako zamestnanec na Slovensku. Sťažovateľ v období od 09.04.2010 vykonával závislú činnosť pre zamestnávateľa na území Slovenskej republiky - Grzegorz Jan Maliński -GM CONZULTING, ktorý ukončil svoju podnikateľskú činnosť ku dňu 02.06.2012, čo v konaní preukázal dôkazmi, ktorými ako zamestnanec disponoval. Z dôvodu súbehu výkonu činnosti SZČO v Poľsku a zamestnanca na Slovensku mal sťažovateľ za to, že sa voči nemu uplatňuje výlučne čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, čo však žalovaný nerešpektoval dôsledkom čoho je, že napriek ustanoveniam základného nariadenia sťažovateľ fakticky podliehal v tom istom čase legislatíve dvoch rôznych členských štátov, čo však základné nariadenie vylučuje. V tomto ohľade mal sťažovateľ za to že krajský súd nesprávne právne vec posúdil, keď tiež nereflektoval vo svojom rozsudku na článok 13 ods. 3 základného nariadenia.

14. V ďalších dôvodoch kasačnej sťažnosti sťažovateľ citoval čl. 2 ods. 1, čl. 11, článok 13 ods. 3 a čl. 1 ods. 3 písm. j) základného nariadenia a čl. 16 ods. 1, 2, 4 vykonávacieho nariadenia, bod 1. Bod 5, bod 6, bod 7, bod 9 a bod 10 rozhodnutia č. A1 z 12. júna 2009 Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia o zavedení postupu dialógu a zmierovacieho postupu týkajúceho sa platnosti dokumentov určenia uplatniteľných právnych predpisov a poskytovania dávok podľa základného nariadenia.

15. Predmetom hmotnoprávneho posúdenia vo veci podľa názoru sťažovateľa bola otázka, či sťažovateľ ako zamestnanec u zamestnávateľa na Slovensku spĺňa predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia a teda či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch. Vychádzajúc zo stavu veci nebolo sporné, že sťažovateľ mal bydlisko v Poľsku a na určenie uplatniteľnej legislatívy bola príslušná poľská inštitúcia ZUS. Akýkoľvek iný postup by totiž viedol k popretiu cieľa nariadenia.

16. Z článku 16 ods. 1 a ods. 2 vykonávacieho nariadenia jednoznačne vyplýva, že poľská inštitúcia ZUS vzhľadom na možnosť priamo aplikovať právo Únie vo forme nariadenia Spoločenstva a jeho prednosť pred vnútroštátnym poriadkom a na kritérium bydliska sťažovateľa v Poľsku, získala právomoc určiť uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na sťažovateľa vzťahujú. V nadväznosti na túto absenciu konania poľskej inštitúcie bolo podľa názoru sťažovateľa potrebné skúmať, či došlo medzi žalovaným a poľským styčným orgánom ZUS k uzatvoreniu tzv. spoločnej dohody v súlade s článkom 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia. Ak sa tak nestalo, vznikol stav neistoty, ktorý zakladá nesprávne právne posúdenie veci zo strany krajského súdu.

17. S poukazom na čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia sťažovateľ namietal oprávnenie správneho orgánu prvého stupňa ako aj správneho orgánu druhého stupňa vôbec vydať rozhodnutie o nevzniknutí povinného poistenia sťažovateľa podľa §178 ods. 1 písm. a) bod prvý zákona o sociálnom poistení. Krajský súd v tomto ohľade nesprávne právne vec posúdil.

18. Žalovanej a krajskému súdu sťažovateľ tiež vytýkal, že sa v rámci svojich rozhodnutí vôbec nevysporiadali so záznamom o vykonaní kontroly zo dňa 14.07.2011 u zamestnávateľa žalobcu, ktorého súčasťou ako príloha je „Správa o kontrole“. V uvedenej súvislosti poukázal na ustanovenie §246 ods. 6 zákona o sociálnom poistení a uviedol, že konajúce správne orgány považovali otázku reálneho výkonu činnosti sťažovateľa ako zamestnanca za podstatnú pre vydanie rozhodnutia o vzniku/ nevzniku poistenia v zmysle zákona o sociálnom poistení. Krajský súd aj napriek ďalším dôkazom zásadne polemizoval o reálnosti vykonávania práce sťažovateľa ako zamestnanca a už vyriešenú prejudiciálnu otázku podstatnú pre vydanie kasačnou sťažnosťou napádaného rozhodnutia odignoroval. Pri posudzovaní statusu sťažovateľa ako zamestnanca mal prvostupňový správny orgán vychádzať z definície „činnosti ako zamestnanec“ deklarovanej v rámci dikcie čl. 1 základného nariadenia a v nadväznosti na to s pojmom ako „zamestnanec“ v zmysle §4 ods. 1 zákona o sociálnom poistení .

III.

19. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti v celom rozsahu súhlasila s rozsudkom krajského súdu a navrhla ho potvrdiť. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, ide v danom prípade o právny vzťah s cezhraničným prvkom. Pri statuse žalobcu ako zamestnanca je preto potrebné vychádzať z koordinačných nariadení Európskej únie.

20. Pri aplikácii článku 13 ods. 3 základného nariadenia musí byť splnených niekoľko podstatných skutočností, ako je napríklad aj reálny výkon činnosti zamestnanca na území Slovenskej republiky. Formálne založenie pracovnoprávneho vzťahu, t.j. pracovnou zmluvou ešte automaticky nezakladá dôvod pri určovaní uplatniteľnej legislatívy aplikovať článok 13 ods. 3 základného nariadenia. Samotná skutočnosť, že fyzická osoba má uzatvorenú pracovnú zmluvu ešte neznamená, že na území Slovenskej republiky činnosť zamestnanca aj reálne vykonáva.

21. Za účelom preukázania skutočného výkonu činnosti na území Slovenskej republiky každého zamestnanca zamestnávateľa Grzegorz Jan Maliński -GM CONZULTING vykonala Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava dňa 7. Júla 2011 fyzickú kontrolu priamo v mieste podnikania zamestnávateľa, ktoré bolo uvedené vo výpise zo živnostenského registra. Reálny výkon činnosti zamestnancov na území Slovenskej republiky nebol preukázaný. Kontrolou bolo zistené, že miesto podnikania zamestnávateľa bolo v rodinnom dome, v ktorom sa však nenachádzala žiadna prevádzka, v ktorej by mohli zamestnanci vykonávať prácu. V čase kontroly nebol v mieste podnikania prítomný zamestnávateľ, ani žiaden zamestnanec. Ku kontrole neboli predložené žiadne doklady, ktoré by preukazovali, že zamestnávateľ prideloval zamestnancom prácu počas trvania pracovnoprávneho vzťahu, a že zamestnanci na území Slovenskej republiky prácu skutočne vykonávali. O vykonanej kontrole bola dňa 14.07.2011 spísaná Správa o vykonaní kontroly, nie záznam, ako uvádza žalobca. Žalovaná však má za to, že nesprávne označenie výsledku kontroly nemá vplyv na obsah daného dokumentu, z ktorého jasne vyplýva, že bolo zistených viacero pochybení. Vzhľadom na uvedené mala žalovaná za to, že dôkazné bremeno leží nielen na Sociálnej poisťovni, ale aj na žalobcovi a jeho zamestnávateľovi, pričom túto povinnosť, ktorá im vyplýva z vykonávacieho nariadenia si riadne nespĺnili.

22. Žalobca ako dôkaz o vykonaní práce promotéra internetových školení predložil Sociálnej poisťovni len prefotené vizitky z firiem, ktoré nemajú žiaden dôkazný charakter. Vo štvrtročných správach o vykonaní prác je len podpis žalobcu. Podpis koordinátora a majiteľa firmy na predmetných správach chýba. Žalobca má v pracovnej zmluve ako spôsob vyplatenia mzdy: bankový prevod. Výpisy z účtov, ktoré by dokazovali, že reálne mzdu za práce dostával, žalobca Sociálnej poisťovni neposkytol.

23. Žalovaná zastáva názor, že žalobca pre účely aplikácie základného nariadenia nepreukázal, že k reálnemu výkonu jeho činnosti na území Slovenskej republiky skutočne došlo.

24. Za účelom zabezpečenia ochrany práv zamestnancov zamestnávateľa Grzegorz Jan Maliński-GM CONZULTING prebehlo v novembri 2012 bilaterálne rokovanie medzi sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS vo Váršave a následne došlo medzi týmito inštitúciami k dohode v otázke riešenia príslušnosti k právnym predpisom zamestnancov uvedeného zamestnávateľa. Sociálna poisťovňa, ústredie, listom zo dňa 10.12.2013 akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS zo dňa 10.10.2013, na uzatvorenie spoločnej dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS v súlade s článkom 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorej bolo aj žalobcovi určené poľské zákonodárstvo, ktoré má konečnú platnosť. Určenie poľského zákonodárstva zo strany poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS v praxi znamená, že aj keby došlo k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, žalobca bude podliehať poľskej legislatíve. Námitky žalobu týkajúce sa absencie uskutočnenia zmierovacieho dialógu sú preto pre tento prípad právne irelevantné.

25. Uzatvorenie spoločnej dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS o definitívnom určení poľskej legislatívy pre zamestnancov zamestnávateľa Grzegorz Jan Maliński_GM CONZULTING podporuje aj skutočnosť, že dňa 20.03. 2014 bolo Sociálnej poisťovni, ústredie, doručené oznámenie ZUS, Oddzial w Opolu, č. 240000/215/UBS-IG/B6-AD/2014, zo dňa 13.03.2014, ktoré potvrdzuje, že žalobca v období od 09.04.2010 do 09.02.2012 podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky.

IV.

26. Podľa § 492 ods.2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok účinný od 1.7.2016 odvolacie konanie podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

27. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§453 ods. 2 SS), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že rozhodnutie krajského súdu je potrebné zmeniť tak, že sa rozhodnutie žalovanej zruší a vec sa jej vráti na ďalšie konanie.

28. Z obsahu spisov bolo preukázateľne zistené, že žalovanej bola doručená informácia z poľskej inštitúcie ZUS Váršava, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských SZČO zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch, pričom v mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľsku. Taktiež sociálna poisťovňa zaznamenala v predchádzajúcich rokoch nárast registrácií tzv. „poľských zamestnávateľov“, ktorí prihlásili na povinné sociálne poistenie zamestnancov v pracovnoprávnom vzťahu, ktorých príjem sa pohyboval v rozpätí od 25€ do 50€ a pracovná činnosť v rozsahu 4 až 10 hodín mesačne. Sociálna poisťovňa ako inštitúcia príslušná na vykonávanie ustanovení základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia, bola oprávnená preveriť, či nedochádza zo strany osôb s bydliskom v Poľskej republike k obchádzaniu právnych predpisov sociálneho zabezpečenia a k zneužívaniu slovenského systému sociálneho zabezpečenia.

29. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

30. Podľa §120 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa. Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami

dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konferencie (ods. 4).

31. Od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie, od 01.05.2004 sa v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatňujú koordinačné nariadenia, Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14.06.1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov a jeho vykonávacie nariadenie Rady (EHS) č. 574/1972 z 21.03.1972. Od 01.05.2010 sa uplatňujú nové koordinačné nariadenia, Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16.09.2009, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 883/2004 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Od 28.06.2012 nadobudlo účinnosť Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22.05.2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 Z. z. o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004.

32. Podľa čl. 2 (1) základného nariadenia toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov ich pozostalých.

33. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

34. Podľa čl. 11 (1) základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

35. Podľa článku 13 (1) (a) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo viacerých členských štátoch podlieha právnym predpisom členského štátu bydliska, ak podstatnú časť svojej činnosti vykonáva v tomto členskom štáte.

36. Podľa článku 13 (3) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s článkom 13 (1) základného nariadenia.

37. Podľa čl. 16 (1) vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

38. Podľa článku 16 (2) vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

39. Podľa článku 16 (3) vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

40. Podľa článku 16 (4) vykonávacieho nariadenia ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

41. Podľa článku 16 (5) vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

42. Podľa článku 16 (6) vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

43. V súvislosti s posúdením uplatniteľnej legislatívy, za účelom správneho vykonania koordinačných nariadení, bola inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS Varšava oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností na určenie uplatniteľnej legislatívy a súvzťažne Sociálna poisťovňa, ktorá je príslušnou inštitúciou na určenie uplatniteľnej legislatívy na území Slovenskej republiky, bola povinná rozhodujúce skutočnosti preskúmať. Posúdiť vznik poistného vzťahu v právnom zmysle môže len orgán, ktorý je v mieste vykonávania práce oprávnený určovať uplatniteľnú legislatívu, v danom prípade Sociálna poisťovňa.

44. Kasačný súd zistil, že správny súd v danej veci v procese súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej nepostupoval v súlade s procesnými ustanoveniami Správneho súdneho poriadku a súdny prieskum rozhodnutia žalovanej nevykonal v právnu úpravou zákona o sociálnom poistení v súčinnosti s koordinačnými nariadeniami Európskej únie. Na žalobcu sa v zmysle čl. 2 ods. 1 základného nariadenia vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenia) a jeho vykonávacie nariadenie č. 987/2009. Európsky parlament a Rada prijal Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej články 42 a 308, konajúc postupom v článku 251 zmluvy, sledujúc ciele, uvedené v preambule zmluvy, z ktorých odvolací súd upriamuje pozornosť najmä na to: že pravidlá koordinácie vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia patria do rámca voľného pohybu osôb a mali by prispieť k zlepšeniu ich životnej úrovne a podmienok zamestnania; zmluva neustanovuje právomoci iné ako tie, ktoré sú uvedené v článku 308 na prijatie primeraných opatrení v rámci oblasti sociálneho zabezpečenia osôb iných ako zamestnancov; nariadenie Rady (EHS) 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a na ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva [4], bolo zmenené a doplnené a aktualizované viac krát, aby sa zohľadnil nielen vývoj na úrovni spoločenstva vrátane rozsudkov Súdného dvora, ale tiež aby sa zohľadnili zmeny právnych predpisov na vnútroštátnej úrovni. Tieto faktory zohrali svoju úlohu v čase, keď sa koordinačné pravidlá spoločenstva stávali zložitými a príliš rozsiahlymi. Nahradenie a súčasne modernizovanie a zjednodušovanie týchto pravidiel je preto dôležité, aby sa dosiahol cieľ voľného pohybu osôb;

45. Závaznosť spolupráce medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia členských štátov EÚ európsky zákonodarca ustanovuje v čl. 2 ods. 1 a 2 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorého dotknuté inštitúcie sprostredkujú príslušnej inštitúcii členského štátu, ktorého právne predpisy sú na osobu uplatniteľné podľa hlavy II základného nariadenia, nevyhnutné informácie potrebné na určenie dátumu, ku ktorému sa tieto právne predpisy stávajú uplatniteľnými, ako aj príspevkov, ktoré táto osoba a jej zamestnávateľ alebo zamestnávateľia sú povinní platiť podľa týchto právnych predpisov. Príslušná

inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli určené ako uplatniteľné na osobu podľa hlavy II základného nariadenia, sprostredkuje informáciu o dátume, ku ktorému sa uplatňovanie právnych predpisov stáva účinným, inštitúcii určenej príslušným úradom členského štátu, ktorého právne predpisy sa na túto osobu naposledy vzťahovali.

46. Kasačný súd vychádzajúc z uvedeného a právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave vykonávacieho nariadenia, ktoré ustanovuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľných na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch a s poukazom na záver Veľkého senátu správneho kolégia najvyššieho súdu Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 1Vs 1/2018 zo dňa 4. decembra 2018, ktorý rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu inštitúcie sociálneho poistenia členského štátu) v tomto prípade žalovanej konštatuje, že ani v danom prípade z dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia nevyplýva, že k dohode o uplatniteľnej legislatíve poľského zákonodárstva došlo aj vo vzťahu k žalobcovi. Veľký senát posudzoval otázky nastolené senátom 9S v rozsahu vymedzenom v uznesení sp. zn. 9Sžsk 22/2017 zo dňa 16. mája 2018, ktorým podľa §22 ods. 1 písm. a/ SSP postúpil vec vedenú na NS SR pod sp. značkou 9Sžsk/22/2017 na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Veľký senát rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci nasledovne: odpoveď 1/ otázku: dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. Odpoveď na 2/ otázku: definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 (3) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa vykonáva nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

47. Správne orgány oboch stupňov pochybili, keď na riešenú právnu problematiku aplikovali výlučne ustanovenie § 20 zákona o sociálnom poistení a vec po hmotnoprávnej stránke neposúdili podľa článku 13(3) základného nariadenia a článku 16 vykonávacieho nariadenia.

48. Právny názor krajského súdu vyslovený v kasačnou sťažnosťou napadnutom rozsudku , týkajúci sa zisteného stavu veci čo do preukázania, či S. O. O.T. reálne činnosť zamestnanca na území Slovenskej republiky vykonával a tiež čo do miesta podnikania jeho zamestnávateľa, kasačný súd vyhodnotil pre rozhodnutie veci za nadbytočné.

49. Predmetom hmotnoprávneho posúdenia v predmetnej veci bolo, či žalobca spĺňa predpoklady pre aplikáciu č. 13 ods. 3 základného nariadenia. V prvom rade bolo úlohou správnych orgánov posúdiť, či žalobca zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch. Inštitúcia príslušná na vykonávanie sociálneho poistenia v inom členskom štáte než určuje nariadenie na takéto posúdenie nie je. Iný postup by viedol k popretiu cieľa nariadení.

50. Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby, ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. V prejednávanej veci sa tak stalo uzatvorením spoločnej dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS o definitívnom určení poľskej legislatívy pre zamestnancov zamestnávateľa Grzegorz Jan Maliński_ GM CONZULTING. Dňa 20.03. 2014 bolo Sociálnej poisťovni, ústredie, doručené oznámenie ZUS, Oddział w Opolu, č. 240000/215/UBS-IG/B6-AD/2014, zo dňa 13.03.2014, ktoré potvrdzuje, že žalobca v období od 09.04.2010 do 09.02.2012 podlieha právnym

predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky.

51. Žalovaná rozhodnutím zo dňa 21.12.2011 číslo 59594-2/2011-BA podľa §193 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. konanie prerušila do doručenia informácie ZUS týkajúce sa statusu S. O. O. K. Z. X.. Bilaterálne rokovania vo veci ochrany práv zamestnancov zamestnávateľa (žalobcu) Grzegorz Jan Maliński-GM CONZULTING prebehli v novembri 2012. Žalovaná listom zo dňa 10. decembra 2013 akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS zo dňa 10. októbra 2013 na uzatvorenie spoločnej dohody v súlade s článkom 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorej bolo aj žalobcovi určené poľské zákonodárstvo, ktoré má konečnú platnosť. Originál rozhodnutia o definitívnom určení poľského zákonodárstva nie je súčasťou spisového materiálu.

52. Kasačný súd v súlade s § 462 ods. 2 SSP rozsudok krajského súdu zmenil tak, že zrušil rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

53. V ďalšom konaní je žalovaná viazaná právnym názorom kasačného súdu. Skúmaním podmienok na ďalšie konanie vyčká na určenie uplatniteľnej legislatívy, alebo zväží postup podľa čl. 16 (3) a (4) vykonávacieho nariadenia.

54. O náhrade trov kasačného konania a trov konania pred správnym súdom rozhodol kasačný súd tak, že žalobcovi, ktorý v tomto konaní mal úspech, priznal nárok na ich náhradu (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 3, písm. a/ SSP) v skrátenom rozsahu. Vzhľadom na závery uvedené vyššie kasačný súd námietky žalobcu uvedené v konaní súdneho prieskumu pred správnym súdom vyhodnotil bez právnej relevancie, ktoré nepodmienili jeho úspešnosť v tomto konaní. Z dôvodov, že v konaní súdneho prieskumu zákonnosti postupu a rozhodnutí správneho orgánu na základe správnej žaloby vo veciach sociálnych, ak žalobca je fyzickou osobou, správny súd nie je viazaný žalobnými bodmi, kasačný súd zrušil preskúmané rozhodnutia žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie, pričom k zrušeniu a vráteniu rozhodnutí žalovanej nedošlo z dôvodov tvrdení žalobcu v žalobe. Súčasne kasačný súd znížil nárok na náhradu trov konania aj z dôvodu, že v danej veci ide o tzv. typizované žaloby. V prejednávanych veciach ide opakované konanie (ďalšie napr. 7Sžsk/29/2017, 9Sžso/173/2015, ktoré sú skutkovo veľmi obdobné s totožnou právnou otázkou, týkajúcou sa uplatnenia práv žalobcu v predchádzajúcich správnych konaniach. Tomu zodpovedali aj jednotlivé podania úspešného žalobcu, čo do rozsahu a obsahu. Po zvážení uvedených hľadísk znížil najvyšší súd žalobcovi požadovaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 1/5 majúč za to, že priznanie nároku na náhrady trov konania žalobcovi v celom rozsahu, by v danom prípade bolo v rozpore s materiálnou spravodlivosťou.

55. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.